

כל מגורשי חיפה

בחיפה של המערך מגרשים לא רק ערבים (בין השאר כדי להקים מישכן לאמנים המקומיים). גם ועד היוצרים הישראלים והפלסטינים נחקל ב.ני"ש" הזיאנוביסטי המכורסם בניסיונותיו לשכור אולם לציגש שלו. הנימוק הרישמי: אין בחיפה אולם לפעילות כוללת... ועד היוצרים חשף חזית סידוב יהודית המשתרעת מהנהגת המערך ועד מפ"ם, מ.ב"ח היל"ל ועד אגודת העיתונאים החיפאית

ספינת המגורשים אודיסיאת היוצרים

דומה כי ההרגשה הולכת ומתפשטת: בעצמות ובכפונות, תהיה חשיבותן אשר תהיה, אין די עוד. וגם זה: הגיון הברול של כל הידרדרות מכתב, כנראה, שכאשר צעד אחד מספיד מיעילותו במשך זמן, הוא מוחלף בצעד אחר, קיצוני ממנו. כשגם זה יתגלה כבלתיאפקטיבי, יוחלף אף הוא בתורו על-ידי צעד קיצוני עוד יותר. כל מי שמבקש לבלום תהליך זה מוטב שיהיה מודע לו תחילה.

ואכן, מי עדיין מתרגש כיום למישמע כינוי הגנאי הנורא שהטיח בשעתו הפרופסור ישעיהו לייבוניץ בפלישה הישראלית ללבנון: "יוריאר נאצית". באותו אופן, למרו הרבנים מאיר כהנא, חיים דרוקמן, שלמה גורן ודומיהם לחיות עם הכינוי "גזענים". והאם באמת יודעז הרב משה לוינגר או העזרשכנגד שלו, דניאלה וייס, אם ימכרו עליהם שהם פאשיסטים? אפילו הציונות — ימכרו עליהם זו של רוני מילוא ואריק שרון, רפי איתן ורחבעם זאבי — למדה לחיות עם האשמת האו"ם הקובעת שהיא תנועה גזענית. על אהת כמה וכמה גזענים מובהקים כהוגי רעיון הסראוסטר שהפך לריכאסוריאציה כפי שתנו האחרון, משחית הלשון, של פרס ביאליק לחוכמת ישראל.

אותו הגיון שבהקצנה, הפועל בצד הימני של המיתר הגדול הנוצה כיום את מדינת ישראל, פועל כמוכונ גם בצידו השמאלי. אחרי הכל, הידרדרות היא הידרדרות, השחתה היא השחתה ומ פולת היא מפולת. ומדינת ישראל כננסת בימים אלה לחגיגות 40 השנה לקיומה כשבר-כלי יותר מאשר כהגשמתו של איזה חוץגאולה רחוק.

לקדם בברכה

לאור או לחושך כל אלה, לא מיקרה הוא שכאשר נודע לאחרונה על כוונת הפלסטינים לשגר לנמלחיפה אוניה ועל סיפונה כ-125 פלסטינים, ממגורשי ממשלות ישראל מאז שנת 1967 (ולא משהו מילחמת העצמאות, וההבחנה שונה משנת מאז חשובה ויבת-משמעות), התכנסו בתל-אביב חברי ועד היוצרים הישראלי והפלסטיני הפועל מה זמן מה והחליטו פהאחד לקיים בחיפה קבלת-יפנים כדי לקדם בברכה את הגולים בשבנם.

בגילויידעת שעיקרו פורסם בכל אמצעי התקשורת, נאמר כי כגוף של סופרים ואמנים המתנגדים לכיבוש ולכל גירוש ותומכים בזכות הגדרה העצמית על העם הפלסטיני במדינה משלו לצד מדינת ישראל, אנחנו מעוניינים בדר שיה עם אלה מבין המגורשים המעוניינים בשלום עם ישראל על בסיס העקרונות הנ"ל (כלומר, כיום שתי מדינות החיות בשלום זו בצד זו).

עם החותמים על גילויידעת היו (לפי סדר האלפביתי): חווה אלברשטיין, סמיח אל-קאסם, שמעון בלס, יעקב בסר, יאיר גרבוז, סיהאם ראוד, יושקה ולרשטיין, נתן זך, אמיל חביבי, א"ב יהושע, נרב לווייתן, סלמאן אבוטור, מנחם פרי, שמעון צמרת, דן קרד, נסים קלדרון, יורם קניוק, גרשון קניספל, רליה רביקוביץ ויגאל תומקין. יש להניח שאמנים וסופרים רבים אחרים היו מצרפים את שמותיהם, אילו ניתן היה להשיגם בטלפון באותו מעמד. אבל השעה דחקה, יעילותה של התגובה היתה מותנית בפירסומה המוקדם, וכל יצאה לה גם "הספינה" שלנו לדרך כשעל סיפונה היוצרים הנכסרים.

ככוונה הודגש בגילויידעת, שהקריאה היא לרשיח "עם אלה מבין המגורשים המעוניינים בשלום עם ישראל". שהרי עם אברי נידא וג'ורג'י חבש ועושי דברים אין לנו מה לדבר. ולא נשמע גם קול אחר שהעלה זאת על דעתו. ועם זאת, מאחר שכל הסימנים מעידים על כך

השדר שזיעזע את המדינה

לראשונה — הרי פירסום מלא של השדר שהופנה אל ועד היוצרים הישראלים והפלסטינים, עוכרי ישראל אלה שבכונותם לפתוח בדרך שיה עם כל המסכמים כי הדרך היחידה לפתרון הסיכסוך בין שני העמים היא בשלום, ליכדה מחדש את המערך והליכוד — בעלי-ברית טיבעיים על אף מראית-העין המטעה — וגרמה ליצחק נבון, נשיא המדינה בעבר ושר החינוך והתרבות האמץ בהווה, מחזאי בשעות הפנאי, שיצטרף לאהוד אולמרט ואל השמאלן הסאלוני פושט-הרגל נחום ברנע לצאת במיתקפת קצר-על-השפתיים על עשרות סופרים, משוררים ואמנים מן השורה הראשונה בישראל.

בתגובה על גילויידעת (של ועד היוצרים) פירסם חבר הוועד המנהל (של אש"ף) מחמוד עבאס (הידוע גם בשמו אבו מאזן) את ההודעה הבאה:

"אש"ף מברך את החתומים על גילויידעת ומביע תודה והערכה על העמדה המתקדמת הזאת של ידידים אלה ושל הכוחות הדמוקרטיים הישראליים. כמו-כן הוא מעריך שהחתומים על גילויידעת מביעים בזה את רצונם בשלום-אמת המבוסס על הצדק וההכרה בזכויות הלאומיות של העם הפלסטיני.

"אלה הדוגלים בגישה זו פועלים ברצינות לחיזוק סיכויי השלום האמיתי ולכן אנו מעריכים את מאמציהם ומבטיחים לפעול יחד למען הנשמת השלום בארץ השלום.

"אין ספק כי הדו-שיח בינינו, שגילויידעת קורא למימוש, יוצר תשתית רבה יותר למען הפצת רעיון השלום בציבוריות הרחבה בין שני הצדדים, ולכן אנו מביעים את נכונותנו למימוש הדו-שיח מיד עם הגיעה של האוניה ("השיבה") לנמל-חיפה ועל יסוד העקרונות המצויינים בגילויידעת.

"אנשים ישראלים אלה, יחד עם הכוחות הדמוקרטיים, פועלים ברצינות אמיתית נגד המדיניות לחיסול העם הפלסטיני ועניינו הלאומי והם רואים בשלום את הדרך היחידה להבטחת האיזור ועמיו. אי-לכך אנו חושבים כי העמדה המשותפת לשנינו תקבל תנופה קדימה".

להתנצלות שנימת החשש לא הוסתרה בה כלל: הרי המקום שייך לעיריית-חיפה... אתה יודע מה הם עלולים לעשות לי... בכל זאת הבטיח האיש, שבעבר הפגין דווקא את רצונו הטוב, לחשוב שנית" על כל הודיע של אם ימצא שיש מקום לשינוי — יחזור ויתקשר בטלפון.

כך הסתיים הרבר. הקו נותר דומם.

קשר השתיקה

את סוד השתיקה פתר למעננו ד"ר מרדכי פרי, ראש מינהל החת"ר (מה דעתכם על קיצור נאה זה ל.חינוך ותרבות?) בעיריית-חיפה. להחשוב שנית" על כל הודיע כי כל האולמות השייכים לעירייה אינם יכולים לשמש מקום-מיפגש הנושא אופי פוליטי כלש"הו".

— נעשו אנינים, המפא"ניקים האלה. מעולם, כידוע, לא ליכלכו ידיהם בפוליטיקה המאוסה; בייחוד בחיפה, חוסיסטאן לשעבר, היום גורא לובקה.

אללה ירחמום. החלטתו של החת"רן סגרה לפנינו אוטומאטית אולמות כמו בית הנופן — המרכז הקהילתי היהר רי-ערבי בעיר (שימו לב לשמו ולתפקידו!), השייך — נכון, שוב נישחטם: — לעיריית-חיפה ולפיכך הסיכוי לארח בו מיפגש "פוליטי" יהודי-ערבי שואף לאפס.

מה זה שואף לאפס... הוא כבר שם, בנקודת האפס החיפאית.

אבל הגילוי הבוטה ביותר של חוסר אומץ-לב ציבורי ואחרני בא דווקא מכיוון בלתי-צפוי. פנייה לאגודת-העיתונאים / סניף חיפה והצפון העלתה כי האגודה אינה משכירה את אולם-הישיבות שלה אלא לנישפי בר-מיצוה (ברית-מילה?) של החברים. לעומת זאת היפנה אותנו עמוס כרמלי, כתב הסלווידיה, כתב מקומון ידיעות אחרונות קול

בפעם האחרונה ששמו של אותו ליבלינג עשה כותרות" בעירו ובקטנות הארצית (הער"ל 28.10.87). היה כאשר שיתף פעולה עם ראש העיר גוראל בכיטול דיון ציבורי בנושא "לשון הרע", שעמד אף הוא לייערך באולם צוותא חיפה. הטענה שהעלה אז: הרכב המש"תפיים "בלתי מאוזן".

אכל העיתונות ידעה לספר גם על סיבה אחרת לביטול הערב: בריון עמדו להשתתף העיתונאים זאב יפת ויגאל גלאי, הידועים כמבקריה החריפים של השחיתות בעירייה.

בלי חופש פעולה

בעיקבות הפרשה וההרים שלהם זכתה התפטר מי ששימש עד אז כמנהל צוותא חיפה, דן לנץ, וחזר לקיבוצו בית-אלפא. משנשאל לסיבת פרישתו, השיב כי אינו יכול להוסיף ולכהן בתפקידו בשעה שאמנם העיר, בתמיכתו של נציג מיפלגתו שלו בקואליציה העירונית, אינם מר-תירים לו חופש-פעולה. גם ליבלינג עצמו התפטר אז, בעיקר בלחץ חברי מיפלגתו, אבל עד-מהרה חזר בו מהתפטרותו — בלחץ החבר גוראל, כך אמר בימים אלה.

ותיקי חיפה וזכרים בנגועים את מישכנו הקודם של מועדונם ב.מושבה הגרמנית" שבעיר התחתית. נכון, המקום לא היה מהודר, אבל לפחות לא היה בו גוראל.

בררד הטבע, נמצא מי שהביא את הדברים לתשומת-ליבו של מוזיק מפי"ם, אלעזר גרנות. הלה התערב כפרשה ושרה דרוון, מפעילות מפ"ם בעיר, נתבקשה לסייע בידי הוועד הישראלי והפלסטיני למצוא מקום חלופי לאירוע. החברה דרוון התקשרה, הודיעה שתטפל בעניין ומאו אכרו עיקבותיה. המוצא הישר... פנייה לרב בני הוד, מנהלו הסימפאטי של בית הילל הקשור לאוניברסיטת חיפה, הביאה

שאירגון אש"ף הוא שעמד מאחורי מיבצע שיגור ספינת-המגורשים — ה.אכסודוס" הפלסטינית במהופך — היה בכונותם של 20 סופרים, משוררים ואמנים בישראל, כולם כאלה ששמו תיהם אינם דווקא עלומים, לקדם בברכה את הגולים בשבנם", משום קריאת-תיגר פומבית על קונסנסוס "שבירת העצמות" הנוכחי ואולי אף אתראה על נכונות להפר בגלוי, בעתיד הנראה לעין, את החוק האוסר על מיפגשים עם חברי ותומכי אש"ף (כלומר, עם רובה המכריע של האוכלוסיה הפלסטינית, בישראל ומחוצה לה). דומה ששום ממשלה בישראל עוד לא ראתה מעולם חלק נכבד מקהילת היוצרים בישראל מפנה לה ולמדיניותה עורף בצורה בוטה וחרמשי מעית כל כך.

העובדה שבין חותמי גילויידעת היה גם אהר מן הסופרים שקראו בשעתם להקמת ממשלת האחדות הלאומית, כמוה כעובדה ששניים מע"מיתיר-לחתימה על אותה קריאה יצאו אותו שבוע בקריאה נפרדת למיפלגתם (המערך) לפרוש מממשלת האחדות שלהקמתה קראו בשעתו — רק המחישה את היקף אי-האמון של האינטלי-גנציה הישראלית כהנהגת המדינה.

הוסף לכך את התופעה של 600 מרצים במוסדות להשכלה גבוהה הקוראים לגילוי יוזמה מדינית ומביעים אי-אמון במדיניות. היד החזקה" בשטחים הכבושים — וקיבלת את הדי מונה שקוויה נקלטו היטב גם מחוץ לגבולותיה של מדינת ישראל ואפשר שהיותה את קרדהאור היחידה שיצאה מישראל בימים אלה לבתיהם של אלה החחרים לרמותה ולעתידיה, בארץ ובחוץ.

דבר אחד ברור: הקונסנסוס הרעיוטוב (על מישקל. הגדר הטובה" עוד ביטוי של לשון הסג" נהור הישראלית) התמוטט ונעלם כלא היה. היום בתחומה של המערכת התרבותית והחינוכית בישראל. ומחר בוודאי גם כמערכות אחרות של החיים הציבוריים.

כסופו של דבר תגיע ההכרה בכך גם לתודעתם של עסקני המיפלגות המנהיגים כיום את מדינת ישראל בדרכה אל הבחירות הקרובות ויש הגור"סים — אל אוברנה.

שומרי הגחלת

כמעט מיותר לציין שלוועד היוצרים הישראלי והפלסטיני — חידוש מרגיל-לב בנוף המקוטב שלנו — לא היה עד כה כל קושי כמציאת מקום שבו יוכל להתכנס, לנהל את דיוניו ולהחליט על הצעדים שבהם ינקוט. אף זה מסימניה של התמוטטות הקונסנסוס.

במה דברים אמורים? — בתל-אביב, כמוכונ. מסתבר שלא כך בחיפה.

כששקלנו היכן לערוך את האירוע" שלנו בחיפה — נמלהיער של ספינת-המגורשים — הועלה ראשונה שמה של צוותא. מועדון התרבות המתקדמת מיסודה של מפ"ם. מועדון צוותא התל-אביבי, בניהולו של נסים ציון, הוכיח עצמו לא-פעם כמי שנכון בכל עת להציע אכסניה נאה ומכובדת למיפגשים של רצון טוב מסוג זה.

אבל בחיפה היחיתה לנו הפתעה. השיב לנו ליבלינג בתשובה לפנייתנו, השיב לנו אשר ליבלינג — נציג מפ"ם במועצת עיריית-חיפה, יושב-ראש הנהלת הסניף החיפאי של צוותא ובעל תיק השילוט (כך) במועצת עיריית-חיפה — כדברים הבאים:

ההיעצות עם מיספר חברי הנהלת צוותא חיפה ועמדת הרוב שוללת את קיום המיפגש במועדון. ישנו מיספר מיגבלות המוטלות עלינו על-ידי עיריית-חיפה והן אינן מאפשרות לנו לטעות מקונצנסוס (כך?) מוסכם.

על השאלה, מהו קונצנסוס מוסכם, השיב החבר האחראי על צוותא ועל השילוט העירוני: "אירוח ערב בנושא שהעליתם אינו בקונצנסוס". ידוע לנו, ליבלינג, ידוע. אין צורך בשום שילוט לשם כך.